

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Vera sententia, duplici co[n]clusionē statuitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

Hurtado, novus hujus temporis Nominalis, A
disp. 4. metaph. lect. 4.

Secunda sententia existimat, divina attributa
ita posse præscindi ab essentia, vel essentiam ab
attributis, ut unum in alio non includatur, etiam
implicitè. Ita Vazquez hic disp. 119. cap. 2. Me-
rarius, Fasolus, & alii.

Tertia, quæ est communis in Schola Thomi-
starum, & quam plures ex recentioribus sequun-
tur, docet attributa divina distingui ab essentia,
vel inter se, solum per modum expliciti & impli-
citi, sicut ens distinguitur à suis proprietatibus,
in quibus transcendentaliter includitur.

§. II.

Vera sententia, duplici conclusione statuitur.

31. **D**ico primò: Inter attributa divina & essenti-
am, & inter ipsa attributa, datur distinctio
rationis ratiocinata, & cum fundamento in re;
& non solum rationis ratiocinantis, vel ex con-
notatione extrinseca rerum creatarum.

Hanc conclusionem docet D. Thomas variis in
locis præsertim in 1. dist. 2. quæst. 1. art. 2. ubi sic
habet: *Quidam dicunt, quod ipsa attributa non
differunt, nisi penes connotata in creaturis, quod
non potest esse &c. Et ibidem art. 2. sapientia, &
bonitas, & omnia hujusmodi, sunt omnino unum re
in Deo, sed differunt ratione; & hæc ratio non est
tantum ex parte ipsius ratiocinantis, sed ex proprie-
tate ipsius rei.*

32. **E**am veritas ratione suadet: Illa distingun-
tur ratione ratiocinata, quæ distinguntur ratio-
ne, cum fundamento in re: Sed divina attributa
distinguntur inter se, & ab essentia, distinctio-
ne rationis cum fundamento in re: Ergo &c.
Major constat ex primo notabili, Minor proba-
tur. Licet res illa quæ Deus est, sit unica & sim-
plicissima, est tamen virtualiter multiplex, &
æquivaleret pluribus perfectionibus à parte rei di-
stinctis in rebus creatis: unde quamvis ratione
unitatis & simplicitatis, nullam videatur funda-
re distinctionem, sed potius omni distinctio-
ne opponi: ratione tamen eminentiæ, & virtualis
multiplicitatis, eam fundat, quatenus talis emi-
nentia non potest adæquatè concipi à nostris
conceptibus, qui speciebus creaturarum utun-
tur ad tendendum in Deum; & sic oportet plu-
res conceptus multiplicare ad attingendas perfe-
ctiones divinas, ut egregiè exponit S. Doctor in
frâ quæst. 13. art. 4. ubi videndus est. Distinctio
ergo rationis, quam concipimus in divinis attri-
butis, duplex habet fundamentum: unum ex
parte nostri, nempe limitationem intellectus
creati, & modum concipiendi res divinas, per
analogiam ad creatas: aliud ex parte Dei, emi-
nentiam scilicet divinæ perfectionis, quæ licet in
se simplicissima, æquivaleret tamen pluribus à
parte rei distinctis. Unde S. Thomas loco citato
ex 1. sent. dicit quod pluralitas istarum rationum,
non tantum est ex parte intellectus nostri, sed etiam
ex parte ipsius Dei; in quantum sua perfectio supe-
rat unamquamque conceptionem nostri intellectus; &
ideo pluralitati istarum rationum, responder aliquid
in re quæ Deus est, non quidem pluralitas rei, sed plena
perfectio.

33. **P**ræterea hanc conclusionem probant argu-
menta Scoti articulo præcedenti proposita: Ea
enim quæ diversas habent definitiones, & de quibus
prædicata contradictoria verificatur, & quæ
ita se habent, ut unum possit esse ratio à priori, &

causa virtualis alterius, debent distingui saltem
virtualiter, & distinctione rationis quæ habeat
fundamentum in eminentia rei, ut constabit ex
dictis solvendo argumenta Scoti.

Addo quod ex opinione illa Nominalium, se-
quitur omnia nomina, quæ Deo attribuuntur,
esse synonyma, & idem omnino significare; at-
que hæc tria nomina, sapientia, bonitas, justitia,
non magis esse diversa, quam hæc tria, Marcus
Tullius Cicero.

Item juxta hanc sententiam, vix potest expli-
cari, quomodo divina essentia possit communi-
cari Filio sine paternitate, vel hypostasis Ver-
bi uniri primario nature humanæ, non autem
ejus essentia. Vel quæ ratione intellectus in Deo
sit principium quo generandi, non autem vol-
untas, & voluntas, principium spirandi, non
autem intellectus, pluraque alia quæ in Tracta-
tu de Trinitate latius expendemus. Unde Suarez
libro 7. de Trinitate cap. 1. de hac sententia No-
minalium, hanc præfert censuram: *Hæc opinio, si
in re ipsa dissentiat à communi sententia, est plus-
quam falsa: si vero tantum in modo loquendi, est im-
pertinens, & sine fundamento, & vix permittit nobis,
ut vocibus apertis ad explicandum hoc mysterium, scilicet
Trinitatis.*

34. **D**ico secundò: Attributa divina, inter se, & ab
essentia, ita ratione distinguntur, quod essentia
in suo conceptu implicitè includit attributa, &
includitur in illis, & quodlibet attributum in-
cludit cætera.

35. **P**robatur primò conclusio ratione fundamen-
tali. Quodlibet attributum, quantumcumque ab
alio distinctum concipiatur, semper tamè debet
concipi ut actus purus, & simpliciter, ac in gene-
re entis infinitus: Ergo debet concipi ut includens
actum, saltem implicitè, omnem perfectionem,
quæ sibi potest adjungi vel convenire. Conse-
quentia patet, quia de ratione actus puri est,
quod non possit concipi, ut perfectibile per ad-
ditionem alterius, & in potentia ad illud, sed de-
bet concipi ut in se omnino perfectus, licet tota
ejus perfectio, in nostro conceptu non, explicetur.
Similiter cum infinitum simpliciter, in se
formaliter includat omnem rationem entis, quæ
non involvit limitationem & imperfectionem:
quia infinito nihil potest addi in illo genere in
quo est infinitum: si divina essentia, ejusque at-
tributa, concipi debeant ut infinita simpliciter,
& in genere entis debent concipi cum inclusio-
ne saltem implicita, cujuscunque perfectionis
simpliciter simplicis.

36. **C**onfirmatur: illud habet essentia divina, ratio-
ne suæ infinitatis, quod habet ens, ratione
suæ transcendentis: Sed ens, ratione suæ trans-
cendentis, ita in se includitur in suis proprie-
tatibus, ut non possit ab eis perfectè abstrahi: Et
ergo & divina essentia in suis attributis.

37. **C**onfirmatur amplius: Ita se habet ratio entis
divini & increati, respectu sapientiæ increatæ,
sicut ratio entis creati, respectu sapientiæ crea-
tæ: Sed ratio entis creati, non potest perfectè ab-
strahi à sapientiâ creatâ: Ergo nec à sapientiâ in-
creatâ, ratio entis divini & increati: nec conse-
quenter alia attributa, quæ in tali ratione entis
increati & per essentiam intimè clauduntur &
continentur.

38. **P**robatur secundò conclusio: Si in attributis
divinis posset dari distinctio rationis, per modum
excludentis & exclusi, & præcisiones objectivæ,
quales admittuntur à Philosophis inter genus &
diffe-

differentiam, alioque gradus metaphysicos, potest etiam dari in Deo compositio rationis: Sed illa repugnat divine simplicitati, ut infra ostendemus: Ergo in attributis divinis non potest dari distinctio rationis, per modum excludentis & exclusi. Sequela Majoris probatur: Sicut compositio realis est unio extremorum, quæ realiter distinguuntur, ita compositio rationis, est unio plurium rationum, seu conceptuum, quæ se invicem per rationem excludunt: Ergo si divina essentia, ejusque attributa, fundent plures conceptus objectivos se mutuo excludentes, præbunt etiam sufficiens fundamentum ad compositionem rationis.

Confirmatur: Conceptus objectivi qui se mutuo excludunt, inter se comparantur, per modum actus & potentia, perfectivi & perfectibilis; ut constat in genere & differentia, alisque gradibus metaphysicis: Sed in Deo non possunt dari duo conceptus objectivi, qui ad invicem comparantur per modum actus & potentia, perfectivi & perfectibilis; repugnat enim actui puro & infinito, ex se fundere aliquam potentialitatem in nostris conceptibus, sed tantum offerre summam eminentiam, quæ actibus nostris imperfectis adæquari non possit: Ergo illi repugnat fundare conceptus objectivos se mutuo excludentes.

§. III.

Duo corollaria notatu digna.

37. EX dictis inferes primò, quòd si divina attributa considerentur secundum rationem implicitam entis increati & infiniti, quam transcendentaliter includunt, omnia sunt æqualia; cum illa ratio entis increati sit unica, simplicissima, & indivisibilis, & in omnibus attributis eodem modo includatur. Si verò concipiuntur secundum rationem explicitam, & per analogiam ad similes perfectiones, quæ reperiuntur in creaturis, sub hac ratione sunt inæqualia secundum quid, quatenus unum majorem exprimit perfectionem, quam alterum: v.g. intellectus majorem exprimit perfectionem, quam voluntas, & sapientia, quam scientia, vel ars; & ea quæ spectant ad lineam intellectualem, omnium perfectissimam, quam ea quæ pertinent ad voluntatem, & quæ se habent tanquam affectiones ad lineam intellectualem consequentes.

38. Inferes secundò: Attributa divina prædicari non solum identice, sed etiam formaliter de essentia, & essentiam de attributis, & unum attributum de alio, tam in concreto, quam in abstracto. Prædicatio enim est vera & formalis, quando prædicatum essentialiter includitur in subiecto: Ergo si essentia divina essentialiter includitur in attributis, & attributa in essentia, & unum attributum in alio, poterunt formaliter de se invicem prædicari, tam in concreto, quam in abstracto.

Confirmatur: Cum Deus habeat ratione suæ infinitatis, quod habet ens ratione suæ transcendentiæ, eodem modo philosophandum est de attributis divinis, sicut de proprietatibus entis: Sed proprietates entis de se mutuo prædicantur formaliter, tam in abstracto, quam in concreto: illæ enim propositiones sunt veræ: *Ens est verum, verum est bonum*. Et istæ, *Ens est veritas, veritas est bonitas*: Ergo similiter istæ erunt veræ, & formales: *Deus est sapiens, vel sapientia; Deitas est justitia; justitia est misericordia*. De quo videri Tom. I.

A potest D. Bernardus serm. 80. in Cantica, & libro 3. de consideratione.

Dices: Si unum attributum possit de alio formaliter prædicari, poterit etiam dici, quòd unum attributum est aliud, v.g. quòd attributum justitiæ, est attributum misericordiæ. Poterit etiam propria operatio unius, attribui alteri; & affirmari quòd voluntas intelligat, quòd intellectus amet, quòd misericordia puniat, quòd justitia parcat, &c. Sed hæc omnia sunt falsa & absurda: Ergo, &c.

Respondeo negando sequelam Majoris: quando enim dico, *attributum misericordiæ*, tunc exprimo misericordiam formalissimè & reduplicativè, secundum rationem explicitam, & quatenus virtualiter à justitia distinguitur: sub qua ratione, non est idem formalissimè eum justitia; nec potest de illa prædicari, vel ejus operatio ei tribui: quod ut fiat evidenti, & plura sophismata quæ in hac materia fieri solent, facilius dissolvantur.

Adverte primò: Attributum quodlibet, potest concipi duobus modis in Deo. Primò prout appellat, & reduplicat proprium & explicitum conceptum, quem formaliter per modum veluti differentia dicit, & exprimit: quod est considerare ipsum, secundum quòd actu exercet distinctionem virtuales ab altero attributo, eique veluti opponitur. Secundo potest considerari, non solum præcisè secundum quòd reduplicat proprium conceptum, quem per modum differentia exprimit; sed absolute secundum ea omnia quæ implicite etiam continet.

Adverte secundò: Distinctionem vel relationem rationis, duobus modis importari posse in aliquo prædicato: scilicet per modum puræ conditionis, vel per modum consignificati. v.g. in hac propositione, *homo est animal*, distinctio, vel relatio rationis inter gradum genericum & specificum, involvitur solum implicite, & per modum conditionis ad prædicationem requisita: quando verò dicitur, *animal est genus*, secunda intentio genericitatis, & distinctio rationis à gradu specifico, importatur explicitè, & per modum consignificati. His positis, dico quòd licet unum attributum possit formaliter prædicari de alio, secundum rationem implicitam entis increati, quam importat, non tamen secundum rationem explicitam, quam formaliter, & per modum differentia exprimit: quia in tali ratione explicita importatur formaliter, & per modum consignificati, distinctio virtualis unius attributi ab alio. Unde licet hæc propositiones: *misericordia in Deo est justitia: bonitas est sapientia*, sint veræ, & formales; istæ tamen, *attributum misericordiæ est attributum justitiæ: vel intellectus amat: voluntas intelligit*, sunt falsæ; quia in his formaliter exprimitur, & exercetur distinctio virtualis unius attributi ab alio, ac importatur in illis, non solum per modum conditionis ad prædicationem requisita, sed etiam per modum prædicati, vel consignificati: sicut in istis, *animal est genus: homo est species*.

§. IV.

Solvuntur objectiones.

Obijcies primò cum Nominalibus contra primam conclusionem: Attributa non magis distinguuntur ab essentia, quam relationes: Sed relationes ab essentia, ne ratione quidem distinguuntur.

L

guntur;